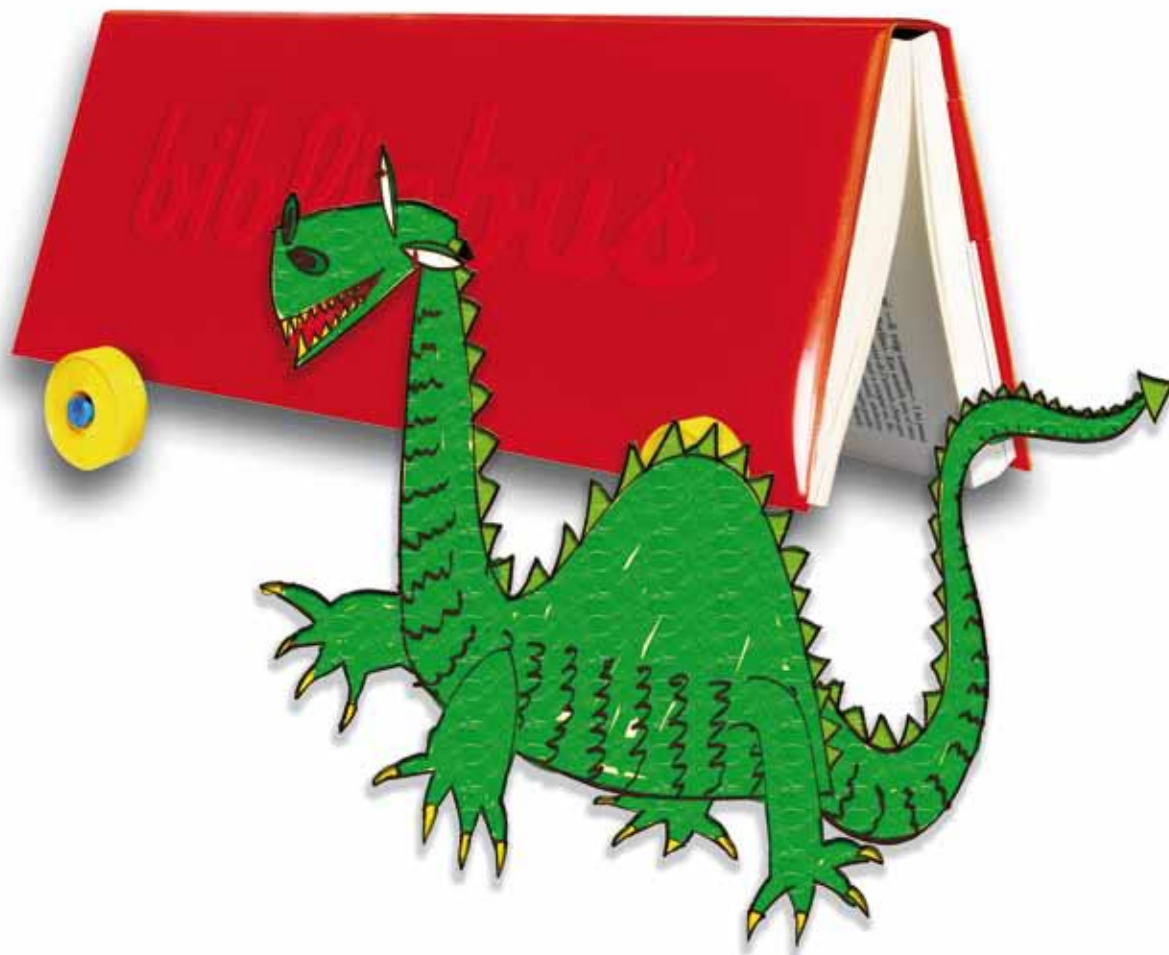

El Bibliobús **Cavall Bernat** es fa amic dels dracs

Programa de foment de la lectura al bibliobús
Primavera 2012

Quadern per a les escoles

**Diputació
Barcelona**

El Bibliobús Cavall Bernat es fa amic dels dracs

QUADERN PER A LES ESCOLES

PROGRAMA DE FOMENT DE LA LECTURA AL BIBLIOBÚS

Gerència de Serveis de Biblioteques
Diputació de Barcelona

març 2012

INTRODUCCIÓ

El bibliobús es fa amic dels dracs és la campanya que aquest any el bibliobús du a terme dins del programa de foment de la lectura que està en funcionament des de fa anys als bibliobusos de la xarxa de la Diputació de Barcelona. Amb aquesta campanya els infants podran llegir o escoltar històries i llegendes al voltant d'aquests animals fabulosos i al mateix temps podran buscar llibres de coneixements, preguntar al seu entorn, fer recerques a Internet... Amb l'espectacle *Per terra de dracs*, de Pep López, s'aproximaran als dracs de les llegendes i també als de les nostres festes. Sabem que des de les escoles molts trebal·leu perquè les festes i les tradicions que es mantenen vives formin part del bagatge personal dels infants i esperem que la proposta d'aquest any us sigui útil i enriquidora.

Com en anteriors edicions, el programa té, a més de l'espectacle que va per tots els pobles servits pel bibliobús, uns lots de llibres que es deixen a les escoles i una proposta d'activitats per fer a l'escola.

En aquest quadern volem presentar-vos la nostra proposta. Hi trobareu:

- els objectius
- una breu explicació de l'espectacle que centra el programa
- informació sobre els dracs
- activitats prèvies a l'espectacle
- activitats per a després de l'espectacle
- informació dels lots de préstec
- un apèndix amb bibliografia i un llistat de pàgines web sobre dracs i dragons

Quan hagueu assistit a l'espectacle *Per terra de dracs* us demanarem que ens ompliu una enquesta per avaluar la campanya i per tenir suggeriments per a properes edicions.

Més informació. Per a qualsevol informació truqueu a Òscar Santomás, el director del bibliobús, o envieu-li un missatge electrònic.

Tel. 649 093 980

b.cavallbernat@diba.cat

OBJECTIUS DEL PROGRAMA *EL BIBLIOBÚS ES FA AMIC DELS DRACS*

Els objectius del programa són diversos.

D'una banda, objectius generals relacionats amb la missió de tota biblioteca, però tenint en compte que els bibliobusos serveixen municipis, que per la seva població, els és difícil invertir molts recursos en projectes culturals; aquests objectius són:

- Crear i fomentar els hàbits de lectura en nens i nenes des dels primers anys
- Donar oportunitats per al desenvolupament personal i creatiu
- Estimular la imaginació i la creativitat dels nens i les nenes
- Fomentar el coneixement del llegat cultural, la valoració de les arts, els descobriments científics i les innovacions
- Facilitar l'accés a les expressions culturals de totes les manifestacions artístiques

Objectius relacionats amb la campanya actual:

- Oferir als infants la possibilitat de passar una bona estona amb un lleure diferent del que tenen normalment a l'abast
- Reforçar en els infants l'interès cap als dracs i les nostres festes en general
- Proporcionar a les escoles un centre d'interès que és prou ric com per ser abordat des de diferents assignatures (plàstica, música, rítmica, llengües...)
- Estimular l'expressió escrita i l'habilitat lectora en els infants més grans

I objectius relacionats amb la difusió del servei del bibliobús a la seva zona d'influència:

- Donar a conèixer el bibliobús entre la població que encara no n'és usuària
- Recordar el servei i les possibilitats que pot oferir per al lleure i la formació personal

PRESENTACIÓ DE *PER TERRA DE DRACS*

L'espectacle al voltant del qual gira la campanya és ***Per terra de dracs***, creació de Pep López per al programa dels bibliobusos. Amb aquest espectacle els infants s'aproparan a un món on els dracs i els éssers fantàstics són els principals protagonistes. Hi trobaran els nostres dracs, el de Sant Jordi i els que ballen i treuen foc a les festes, però també altres dracs més llunyans i misteriosos. Confiem que els infants se sentin atrets pel tema i vulguin saber-ne més, conèixer colles de dracs, llegir llibres al voltant dels dracs o fer recerques a Internet sobre el món dels dracs festius d'aquí i de fora...

Pep López té una dilatada carrera com a músic i productor d'espectacles destinats especialment al públic familiar i infantil. Des del 1976 ha creat i format part de diferents formacions musicals, ha participat en programes televisius i ha col·laborat amb publicacions especialitzades. La seva llarga i polifacètica trajectòria inclou tasques d'assessorament (Mercat de Música Viva de Vic) i de direcció musical (diverses edicions del Festival Internacional de Pallassos de Cornellà), té nombroses gravacions editades, moltes amb la col·laboració de músics d'àmbits molt diferents com Joan Crosas, Pep Sala, Miqui Puig, Pep Poblet, La Salseta del Poble Sec, Eric Nagler, Los Manolos...

Entre els reconeixements rebuts destaca el Premi ARC 2002 per la seva trajectòria artística en l'apartat d'espectacles familiars, la nominació als premis 100%, a Osona, i el premi ARC 2004 al millor espectacle de públic familiar. Les seves produccions han recorregut tot Catalunya i també altres llocs d'Espanya i de Bèlgica, Itàlia, Canadà, Uruguai, Colòmbia i Cuba. El 2004 va estrenar *Escrito en las estrellas* a Mèxic, que es va poder veure al Festival Papirolas i a la Feria Internacional del Libro de Guadalajara (Mèxic). Participa en diferents ocasions al Festival de Medellín (Colòmbia).

ELS DRACS

Els dracs són animals fabulosos presents a bona part del món, tot i que amb grans diferències d'una cultura a una altra. A grans trets i simplificant molt, podem distingir entre els dracs xinesos i altres dracs orientals i els dracs occidentals.

Dracs orientals. Els antics xinesos no veien els dracs com a criatures de foc, sinó d'aigua. Els seus dracs vivien en estanys, llacs i rius i s'elevaven en grans núvols de boira per causar la pluja. Per la seva connexió amb la pluja controlaven també les collites. A més, en l'antiga cosmogonia xinesa el drac s'associava a l'est i per tant a la sortida del sol i a la nova vida. Es creia que la gent que practicava ritus esotèrics per arribar a la immortalitat anirien al cel a lloms d'un drac.

Des de molt antic els xinesos han esculpit dracs en jade per adorar el cel i demanar la pluja i trobem dracs en la decoració de cases i temples, en peces de ceràmica i de metall, en joies i armes... Arreu on arriben els xinesos hi trobem representacions de dracs, una clara mostra de l'afecte i el respecte que els tenen.

Durant molts segles els dracs es van associar als emperadors i el drac fou un emblema exclusiu de la casa imperial, fins al punt que només l'emperador podia portar túniques amb dracs. El govern xinès actual tendeix a utilitzar l'ós panda com a emblema del seu estat en detriment del drac mil·lenari.

Com altres animals mítics, el drac xinès està compost de parts d'altres animals: escates de peix, cos de serp, banyes, potes de tigre i urpes d'àguila. Tot i que volen, les dracs tradicionals no solen tenir ales. Els dracs tenen gran capacitat de transformació i poden fer-se petits com un cuc de seda o cobrir tot l'espai entre el cel i la terra.

Dins dels components dels medicaments que la medicina tradicional xinesa utilitzava hi ha els ossos de drac, als quals s'atribuïen molts poders i que es venien trencats i triturats. Actualment s'ha vist que es tracta de restes fossilitzades d'animals prehistòrics. Com que alguns d'aquests animals eren dinosaures, la grandària dels ossos que es trobaven donava credibilitat a l'existència dels dracs.

Dracs occidentals. Per a la majoria d'occidentals el drac és un animal mític que inspira terror. Exhala foc, fa malvestats i té una fam que cal sadollar amb ramats i persones, molt especialment, noies. Sovint es representa en forma d'una serp molt corpulenta, coberta d'escates, capaç de caminar gràcies a les seves potes i capaç també de volar. La seva boca és terrible, no solament pel foc que llança, sinó també per les dents de llop o de lleó que mostra en obrir-la. La seva boca fa tanta por que en algunes imatges medievals es representa l'infern dins la gola d'un drac.

A moltes llegendes l'heroi ha de matar el drac per alliberar una població o accedir a un tresor fabulós. Matar el drac és una prova que l'heroi només pot superar gràcies al seu coratge i entrega, i de vegades recurrent també a l'enginy. Un drac d'aquest tipus seria el de Sant Llorenç del Munt.

En la tradició judeocristiana el drac representa el mal, el dimoni i l'heretgia. Hi ha moltes llegendes que expliquen com un sant o una santa, només amb la seva bondat i la seva fe, són capaços de sotmetre el drac que terroritzava una població. Un exemple seria Sant Mer dominant el drac que vivia a l'Estany de Banyoles.

Hi ha tot un altre grup d'històries en què l'heroi ha de lluitar amb el drac per salvar una donzella, normalment la filla del rei; el cas més emblemàtic seria per a nosaltres la llegenda de Sant Jordi.

Els dracs de foc de les nostres festes. Els dracs festius gaudeixen d'una gran vitalitat, només cal mirar el flamant estol que hi ha al país. N'hi ha que són d'origen molt antic, com el de Vilafranca, i d'altres s'han creat ben recentment, alguns amb formes molt allunyades de la tradició. Hi ha poblacions que tenen víbries, dracs femella que llueixen uns grans pits i que estan documentades de molt antic. Les colles de drac solen anar acompanyades de diables i a vegades també de tabalers.

Com els gegants, les àligues i altres elements dels cercaviles de festa major, els dracs festius apareixen en documents antics de les processons de Corpus on ja consta que treien foc.

Dracs i animals reals. La relació entre els dracs i els animals reals ha estat font de moltes elucubracions però sembla que el més versemblant és pensar que a diferents llocs del món es van crear aquests animals mítics a base d'ajuntar elements de diferents animals reals i completar-los amb la força de la imaginació. En el cas dels dracs orientals se n'emfatitza el poder i la seva benevolència davant els éssers vius. Els dracs occidentals, en canvi, es mostren terribles i perillosos. Uns i altres poden tenir un gran poder destructiu.

Alguns grans rèptils, com els cocodrils i els caimans, que viuen tant a l'aigua com a la terra, fan pensar en els dracs. També els moviments de les sargantanes enfilant-se per les parets recorden l'agilitat i les formes dels dracs xinesos. Si mireu fotos de varietats d'iguanes, camaleons i salamandres segurament també us suggeriran la figura del drac.

Entre els rèptils de casa nostra n'hi ha que porten el nom de *dragó*, així tenim el dragó comú i el dragó rosat. A les Balears hi ha gent que utilitza la paraula *dragó* per referir-se a llargardaixos i sargantanes en general i potser Sa Dragonera rep aquest nom o bé pel perfil de l'illa o bé per haver estat infestada de petits rèptils.

El dragó de Komodo és el llargardaix viu més gran. Mesura més de tres metres i pot arribar a pesar 90 quilograms. A la dieta dels adults hi ha senglars i cérvols.

També trobareu el dragó volador a les selves del sud-est d'Àsia i el dragó aquàtic a les selves plujoses del sud-est d'Àsia i d'Austràlia.

ACTIVITATS PRÈVIES A L'ESPECTACLE

Benvinguda amb dracs. Aquest any l'espectacle del bibliobús vol ser un homenatge als dracs i a les colles de drac. Com a activitat de motivació prèvia a l'espectacle us proposem algun tipus de benvinguda amb pancarta, estendards o murals en què es representi el drac de la població o alguns dracs de la comarca. Potser fins i tot, si al vostre poble hi ha drac, la colla local us el pot deixar perquè també assisteixi a l'espectacle... La idea seria que motivéssiu els infants perquè rebessin en Pep López, l'artista que els ve a parlar de dracs, amb els dracs que ells més estimen. Si no teniu gaire temps per preparar l'activitat, podeu simplement fer un petit recull amb dibuixos o fotos de dracs que us hagin donat els nens i que podeu ensenyar a l'artista

Acompanyament a Puff, un dels dracs més famosos del món. Durant l'espectacle en Pep López cantarà *Puff era un drac màgic* en català però fent la tornada en anglès. Us incloem el text de la tornada per si voleu que els infants puguin cantar-lo durant l'espectacle.

Tornada:

Puff, the magic dragon, lived by the sea
And frolicked in the autumn mist in a land called Honah Lee,
Puff, the magic dragon, lived by the sea
And frolicked in the autumn mist in a land called Honah Lee.

ACTIVITATS PER A DESPRÉS DE L'ESPECTACLE

Us donem unes quantes idees, que hauríeu d'adaptar a les edats dels infants amb qui les vulgueu posar a la pràctica. Si en duieu alguna a terme, la podeu enviar electrònicament al bibliobús (b.cavallbernat@diba.cat). Si teniu altres idees que creieu que podrien ser útils per a d'altres anys, envieu-les electrònicament al bibliobús, us ho agrairem molt.

Amb dracs de festa

- **Àlbum de fotos de dracs.** Les fotos poden anar acompanyades de la fitxa tècnica del drac i de la descripció del moment en què s'ha fet la foto.
- **Fitxa d'algun drac** que coneguin bé. Hauria d'incloure: any de construcció, mides, pes, materials amb què està fet, autor i taller on s'ha fet, altres dracs nascuts del mateix autor, colla o entitat que hi ha al darrere. Foto o dibuix. Fer constar si té alguna llegenda associada, algun fet històric, alguna anècdota rellevant. També si ha fet algun viatge a altres contrades o bé si és un drac que no surt mai de la població.
- **Biografia.** Relat real o inventat d'algun drac conegut.
- **Collage.** Mural, llibre il·lustrat, quadre... utilitzant fotos de dracs i tècniques de collage.
- **Modelatge.** Modelar en fang o paper maché algun petit drac inventat pels infants. Se'ls pot batejar, fer-ne una exposició... mostrar-los en algun acte de la propera festa major...
- **Dansa/ritmica** amb música de dracs. Al so de músiques que fan servir les colles de drac, improvisar alguna coreografia que inclogui moviments com si els infants poguessin llançar foc per la gola i els braços
- **Xerrada amb algun membre d'una colla de drac.** Convidar algun membre d'una colla perquè els expliqui com viuen els dracs (com els guarden, com els cuiden, com s'entrenen a portar-los, com se'ls emporten de viatge...). Se'n podria fer després un reportatge.
- Si en teniu la possibilitat, visita a un **taller de construcció de dracs.** Fotos i reportatge.

Amb els dracs dels contes i llegendes

- Fer per grups algun **còmic o conte** amb alguna aventura de dracs.
- **Toponímia.** Mirar si a la comarca hi ha indrets els noms dels quals estiguin associats a algun drac. Fer-ne la foto i un breu resum de la relació.
- **Literatura oral.** Recull o llistat de llegendes en què apareguin dracs. Si algun familiar dels infants sap alguna llegenda que volgués explicar, se'l podria convidar. Si la llegenda té relació amb la toponímia local, visita conjunta al lloc.

Altres

- **Exposició de llibres en què els dracs siguin protagonistes.** Adjuntar al lot que deixa el bibliobús altres llibres que portin els nens, així com els que hi hagi a la biblioteca de l'escola.
- **Falsos parents dels dracs.** Exposició de fotos d'animals reals que tinguin certa semblança amb els dracs.
- **Dracs que fan goig.** Buscar a l'entorn habitual si hi ha dracs com a elements decoratius (a façanes, baranes, mobiliari urbà, rajoles, objectes de decoració de casa...). Portar fotos dels elements que s'hagin trobat especificant on són. Se'n pot fer una exposició, un àlbum de fotos, penjar-ho a Internet...
- **Dracs portadors de pluja.** Activitat per als més grans. Recordar la tradició xinesa d'associar els benefactors dracs amb grans núvols que portaven pluja. Fotografiar núvols, passar les fotos a l'ordinador i amb algun programa com el *paint* utilitzar les formes del núvol per crear un drac. Exposició de les fotos dels núvols amb els dracs a què han donat lloc.

LOTS DE PRÉSTEC PER A LES ESCOLES

El lot que deixarem a cada escola consta dels següents llibres:

Absalon, Patrick. *Els secrets del drac*. Combel.
Aiken, Joan. *El pequeño dragón*. Kokinos
Delgado, Josep Francesc i Olmos, Roger. *La llegenda de Sant Jordi*. Baula
Drake, Salamandra. *Escuela de dragones*. Alfaguara
Funke, Cornelia. *El dragón de la luz de la luna*. EDAF
Gomà, Enric. *3 contes de Sant Jordi*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat
Kubler, Annie. *Ni pensar-hi, drac*. Planeta
Prades, Núria. *Curs per a joves genets*. La Galera
Sabatier, Alexia i Besse, Xavier. *Tras la mirada del dragón*. Edelvives.
Steer, Dugald A. *El gran libro de los dragones*. Montena
Thomas, Valerie i Paul, Korky. *La Bruixa Brunilda i el petit drac*. Blume
Wiesner, David i Kahng, Kim. *La princesa dragón*. Joventut

A més us recordem que a la Xarxa de Biblioteques Municipals podeu trobar molts altres llibres sobre dracs o amb dracs de protagonistes que el bibliobús us pot fer arribar mitjançant el préstec interbibliotecari.

AVALUACIÓ

Avaluarem el grau d'acceptació de l'espectacle en funció de l'assistència, la reacció dels infants i els comentaris espontanis que els mestres o els infants facin a la directora del bibliobús.

A més, com en anys anteriors, demanarem a tots els mestres assistents que omplin una enquesta per donar-nos indicacions més fiables del grau de satisfacció amb el programa. També ens interessen suggeriments per altres anys. Recollirem les enquestes uns dies després per permetre un temps de reflexió.

Volem conèixer si l'espectacle, el préstec del lot de llibres que us hem fet arribar i les activitats que hagueu organitzat a l'escola serveixen per augmentar el coneixement i la valoració del bibliobús, tant per part dels infants com dels adults. També si ha estimulat els infants a llegir llibres de dracs i si, en el cas dels més grans, els ha animat a buscar informació dels dracs festius i dels dracs de llegenda, així com interessar-se per animals que es puguin associar als dracs. Si més enllà de tornar-nos l'enquesta emplenada feu arribar informació més detallada al director del bibliobús, ens ajudareu a millorar el programa.

BIBLIOGRAFIA I SELECCIÓ DE WEBS

Animals reals

“Dragó”, a *Vikipèdia*. Disponible a: <http://ca.wikipedia.org/wiki/Drag%C3%B3> [Consulta:25 gener 2012]. Sobre els dragons dels Països Catalans

“Dragones de Komodo sin papás”, a *BBC Mundo.com*. Article publicat el 21 de desembre del 2006. Disponible a: http://news.bbc.co.uk/hi/spanish/science/newsid_6198000/6198837.stm [Consulta:25 gener 2012]. Sobre el naixement de cries de dragó de Komodo, amb fotos i vídeo

“Quatre bébés Dragon de Komodo, conçus au Parc de Thoiry”, a *Thoiry*. Disponible a: http://www.thoiry.net/parc_animalier.php?lang=fr&sujet=Dragon%20de%20Komodo [Consulta:25 gener 2012]. Article també sobre el naixement de cries de dragó de Komodo en un zoo francès, amb fotos.

Treballs manuals

“Infantil: el drac dansaire”, a *Casa Àsia*. Disponible a: http://www.casaasia.cat/actividad_infantil/detalle?id=17763. [Consulta:25 gener 2012]. Com construir un petit drac de l'Any Nou xinès.

“Instrucciones para construir el dragon”, a *Dibujos para pintar*. Disponible a: http://www.dibujosparapintar.com/manualidades_quirnalda_dragon.html [Consulta:25 gener 2012]. Instruccions per construir un drac decoratiu. Conté publicitat.

Els dracs festius i la seva construcció

Bestiari. <http://bestiari.cat>, web de l'Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya. [Consulta:25 gener 2012]. Entre la informació que inclou, hi ha el llistat de dracs i altres bèsties de foc de l'Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya amb fitxa tècnica i fotos

Carrera Escudé, Manel. “Dracs i víbries” a *Festes*. Disponible a: <http://www.festes.org/articles.php?id=48> . [Consulta:25 gener 2012].

Dolors Sans. <http://www.dolorssans.com>. [Consulta:25 gener 2012]. web de Dolors Sans, constructora de dracs i d'altres figures del bestiari

“Dracs” dins de *Mit Cat* <http://mitcat.net>, pàgina dedicada a éssers mitològics catalans [Consulta:25 gener 2012].

Grau, Jan. “Dracs i bèsties fogueres”. Disponible a: <http://www.festes.org/arxiu/dracsibestiesfogueres.pdf> [Consulta:25 gener 2012].

Grau, Jan. "Essència del drac" a *Festes*. Disponible a:
<http://www.festes.org/arxius/essenciadrac.pdf> [Consulta:25 gener 2012].

"Guites" a *Museu de la Patum de Berga* <http://www.museu.lapatum.cat>
Article sobre aquestes curioses bèsties amb cap de drac. [Consulta:25 gener 2012].

"Naixement i bateig del drac Croc" a *Joan Pelegrí*
http://www.joanpelegri.com/activitats/sjinfpri_drac/index.htm . [Consulta:25 gener 2012. La construcció d'un drac a l'escola, l'experiència de l'Escola Joan Pelegrí de Barcelona

Sánchez, Sandra. "El món dels dracs", a *La Malla*, article publicat el 24 abril de 2003. Disponible a
http://www.lamalla.net/petita_malla/hem_escollit/article?ids=130423
[Consulta:25 gener 2012].

Sarandaca. <http://www.sarandaca.com/cat.htm>. [Consulta:25 gener 2012].
web del taller Sarandaca, on es construeixen dracs, gegants, nans...

Serés, Antoni. "Pèls i senyals del bestiar", a *Festes* article publicat originalment a la revista *Cavall Fort* (octubre 1998). Disponible a:
<http://www.festes.org/arxius/pelssenyalsbestiari.pdf> [Consulta:25 gener 2012].
Sobre el bestiar en general

Dracs del món

The Dragon in Chinese Art. Lee & Lee Communications, USA. 1998. CD Rom

Ingersoll, Ernest. *El libro de los dragones*. Barcelona: José J. de Olañeta, 2007 (traducció d'una publicació de 1928)

Luis Cordero. <http://www.luiscordero.com/dragones/> [Consulta:25 gener 2012].
[web de Luis Ernesto Cordero amb molta informació de dracs d'arreu del món. Conté publicitat.

Bibliobús Cavall Bernat

tel. 649 093 980

b.cavallbernata@diba.cat

<http://bibliotecavirtual.diba.cat>

**Diputació
Barcelona**

**Àrea de Coneixement
i Noves Tecnologies**

Gerència de Serveis de Biblioteques

Comte d'Urgell, 187 · Edifici del Rellotge

08036 Barcelona

<http://bibliotecavirtual.diba.cat>